
VEJICA V PRAVOPISU

Stava vejice je pravopisna tema, ki je izrazito vezana na skladnjo. Vendar pa strokovne obravnave, empirične raziskave in uporabniške izkušnje kažejo, da je strogo skladenjski pristop k strukturiranju in razlaganju vejičnih pravopisnih pravil v SP 2001 za uporabnike prezahteven in pogosto neskladen z njihovim pristopanjem k reševanju problemov in iskanju informacij. V prispevku zato izhajamo iz težav s stavo vejice, po katerih so najpogosteje spraševali uporabniki Jezikovne svetovalnice Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša pri ZRC SAZU, ter njihovo obravnavo v SP 2001 presojava z vidika pravopisne dikcije, zgledov in umestitve pravil v strukturi poglavja o vejici. V razpravi se opiramo na že objavljene strokovne kritike SP 2001, empirične jezikoslovne raziskave in na gradivno podprte odgovore jezikoslovcev v Jezikoslovni svetovalnici ter predlagamo nekaj smernic za oblikovanje poglavja o vejici v prenovljenem pravopisnem priročniku.

Ključne besede: vejica, ločila, pravopis, skladnja, slovenski jezik

Uvod

Po izidu zadnjega pravopisnega priročnika, *Slovenskega pravopisa 2001* (v nadaljevanju SP 2001), so se nekateri avtorji v svojih delih kritično in bolj ali manj celovito lotevali tudi obravnave stave vejice v pravopisnih pravilih (npr. Korošec 1998, 2003; Dobrovoljc in Jakop 2011; Kocjan Barle 2015; Lengar Verovnik 2012). Zlasti v zadnjih letih je bilo objavljeno tudi več empiričnih jezikoslovnih raziskav o rabi vejice: analize posameznih pisnih diskurzov v besedilih korpusov Šolar, Lektor, Janes in Kres (Kosem in dr. 2012; Holozan 2015; Popič in Fišer 2015; Popič in dr. 2016; Popič in Fišer 2018) ter rezultati anket, v katerih so avtorji preverjali posamezne problematične rabe vejice (Kosem in dr. 2012; Logar in Popič 2015;

Popič in Logar 2015). Kritično ost mnogih navedenih prispevkov bi lahko povzeli z mislijo iz Logar in Popič (2015: 57), da bi bilo treba vejična pravila vsaj pri ne zelo zapletenih strukturah »prenoviti ter zapisati in ponazoriti tako, da bi pišoči vejico po njih dejansko postavljali – če uporabimo kar Šolarjev izraz: mehanično«. Da bi to lahko počeli, pa jim je treba ponuditi čim bolj celovit, medsebojno povezan ter z razumljivo razlago in dobrimi zgledi podprt prikaz vloge vejice v pisni slovenščini. Stava vejice je sicer pravopisna tema, ki je izrazito vezana na skladnjo, vendar se je strogo skladijski pristop k strukturiranju in razlaganju vejičnih pravopisnih pravil v SP 2001 izkazal kot prezahteven za uporabnike in pogosto neskladen z njihovim pristopanjem k reševanju problemov in iskanju informacij. Pri trenutno potekajočem prenavljanju pravopisnega priročnika je uporabniški vidik nadvse pomemben (eno od osnovnih vodil pri odločanju o sebu in ubeseditvi pravopisnih pravil je, kaj potrebuje oziroma išče uporabnik), zato ga v ospredje postavljamo tudi v tem prispevku. Izhajali bomo iz zadreg uporabnikov Jezikovne svetovalnice Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša pri ZRC SAZU glede stave vejice, ki smo jih analizirali po tematikah, kot si sledijo v SP 2001. Posamezne zadrege ter njihovo obravnavo v SP 2001 bomo v 3. poglavju presojali z vidika pravopisne diktacije, zgledov in umestitve pravil v strukturi poglavja o vejici, v razpravi ter pri utemeljevanju drugačnih ali novih pravopisnih rešitev oziroma ubeseditvev pa bomo izhajali iz argumentacij v strokovnih obravnavah stave vejice in iz odgovorov jezikoslovcem v Jezikovni svetovalnici, v katere je vključena tudi presoja s pomočjo gradivskih virov.

1 Prenova pravopisnega priročnika

Pod okriljem SAZU in ZRC SAZU¹ od leta 2013 poteka prenova pravopisnih pravil. Takrat je bila ustanovljena komisija, katere naloga je »priprava predloga posodobitve obstoječih pravopisnih pravil v skladu s pravopisno tradicijo in ob upoštevanju jezikovnih sprememb sodobne slovenščine ter skrb za njeno uveljavitev v jezikovni praksi« (Sklep o ustanovitvi Pravopisne komisije). Vse do pravopisa l. 1962 so pravopisna pravila izhajala hkrati s slovarjem, ki gradivsko razširja v pravilih predstavljene dogovore. Odklon od tega predstavlja le aktualni pravopis, ki je izšel v dveh delih: najprej pravila (leta 1990) in šele dobro desetletje kasneje (leta 2001) slovar. Tudi ob trenutnem prenavljanju pravopisnih pravil (pod okriljem Pravopisne komisije) sočasno nastaja slovarski del priročnika (v pravopisni sekciji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša pri ZRC SAZU, katere člani so večinoma tudi člani Pravopisne komisije). Delo je zastavljeno problemsko, obravnava vsake pravopisne (pod)teme pa poteka v šestih fazah (Dobrovoljc in Lengar Verovnik 2015: 165–169): 1. preverba ustreznosti pravopisnega pravila in slovarske predstavitve v SP 2001; 2. prilagoditev pravila ugotovljenemu stanju; 3. izbor ponazarjalnih zgledov za pravila; 4. priprava razširjenega nabora zgledov ob posameznem pravilu

¹ Prvotni ustanovitelj Pravopisne komisije je bila SAZU, leta 2016 pa sta vodstvu SAZU in ZRC SAZU soglašali, da se komisija preimenuje v Pravopisno komisijo pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti in Znanstvenoraziskovalnem centru Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

za geslovník slovarja; 5. priprava knjižnih in spletnih slovarskih rešitev; 6. utemeljitev slovarskih rešitev in njihova normativna veljavnost.

Stava vejice je pravopisna tema, ki v slovarju ne bo imela tolikšne gradivske razširitve kot večina drugih tem. V slovarju bodo kot iztočnice zajeta le različna vezniška sredstva, pri katerih bo treba z uporabniškega vidika premisliti zlasti o njihovi pravopisno čim bolj informativni predstavitvi v gradivnem delu geselskih sestavkov; nekaj predlogov je že v Dobrovoljc in Jakop (2011: 197). Tudi Kocjan Barle (2015: 74), ki opozarja na neenotno, nedosledno in pomanjkljivo obravnavo večbesednih veznikov v slovarskem delu SP 2001 in drugih temeljnih priročnikih, na primer ugotavlja, da bi za laične uporabnike tako za enobesedne kot večbesedne veznike v slovarju zadoščala oznaka »vez.«, s skrbno izbiro iztočnic, podiztočnic in zgledov ter povezavo med slovarjem in pravili pa bi lahko posredovali več informacij o stavi vejice kot do sedaj.²

Z vidika prenove pravopisnega priročnika, zlasti pravil, sta pri obravnavi vejice najpomembnejši prvi izmed zgoraj navedenih faz dela, tj. preverba ustreznosti pravopisnega pravila (in ugotavljanje novih normativnih zadreg) ter prilagoditev pravila ugotovljenemu stanju (oziroma oblikovanje novega pravila). Ustreznost vsakega pravopisnega pravila (prva faza procesa prenove) se preverja na več ravneh: v strokovnih kritikah aktualnega pravopisnega predpisa, prek uporabniških zadreg v jezikovnih svetovalnicah in na realnem jezikovnem gradivu, zlasti v jezikovnih korpusih. Za pravila glede stave vejice je pomembna tudi njihova obravnava v znanstvenih prispevkih in v poljudnih besedilih priročniškega značaja (npr. v jezikovnih koticah).

2 Pravopisna pravila za vejico v SP 2001

V prispevkih, ki so po izidu aktualnih pravopisnih pravil obravnavali stavo vejice in nanjo nanašajoča se pravopisna določila, je mogoče najti nekaj ponavljajočih se splošnejših ugotovitev. Prvi sklop teh ugotovitev se nanaša na slabosti in spodrsrljaje z vidika jezikoslovja in jih bomo (vsaj nekatere) izpostavili ob posameznih problemih v 3. poglavju. Drugi sklop se nanaša na vidik uporabnika, kjer se je pokazalo, da je največ težav z interpretacijo pravil in s povezovanjem pravila oz. dikcije s konkretnimi primeri iz rabe (Dobrovoljc in Jakop 2011: 105).

Vejica je v slovenščini izrazito skladijsko ločilo, saj v večini primerov zaznamuje neko skladijsko razmerje. Pravopisna obravnava tega ločila je zato toliko težja, saj je treba najti ustrezno ravnovesje med vključevanjem slovničnih utemeljitev in pravopisnim omejevanjem na (pisno) izrazno jezikovno raven. Aktualni pravopis

² Glede na to, da prve poizvedbe s pomočjo jezikovnih tehnologij kažejo na pogosto stavo odvečnih vejic pred nekaterimi vezniki (Holočan 2015), bi veljalo premisliti, kako v pravila in slovar vključiti tudi opozorila glede pogostih napačnih rab.

pri kategoriziranju uporablja jezikoslovno logiko in izrazje,³ vezana na skladnjo (npr. *stavčni, nestavčni del; priredje, podredje* ipd.), redkeje na pomen ali stavčno fonetiko, pri čemer predvideva uporabnikovo zadostno jezikoslovno razgledanost. V praksi ta pristop povzroča težave, saj se pogosto kaže temeljno nerazumevanje tega, kaj je npr. pristavek, desni prilastek ipd., in zato uporabniki tudi ne razlikujejo med pravili za eno ali drugo skladijsko zgradbo (Lengar Verovnik 2012: 166). Laični uporabniki se po ugotovitvah Dobrovoljc in Jakop (2011: 102) pri iskanju informacij praviloma ravna po tipičnih besedilnih položajih (npr. vejica pri vrinjenem stavku, pri datumu, pri ponavljanju istih besed, v premem govoru) ali izrazih, tipičnih zanje (npr. vejica pred *in sicer*). Za mnoga vprašanja v Jezikovni svetovalnici pa je značilno tudi, da uporabniki svojo zadrego zgolj ilustrirajo s konkretnimi (tipskimi) zgledi, ne da bi jo opisali s jezikoslovnimi izrazi ali jo kako drugače poimenovali, npr.: *Zanima me, ali pišemo vejico v primerih: otroci, starosti 4 do 5 let; tovorni zaboj, volumna 30 m³.*

Del težav pri iskanju informacij o stavi vejice v pravopisu je mogoče pripisati tudi neustreznosti zgledov. Korošec (2003) opozarja na nekaj neujemanj med vsebino pravopisnega določila in zgledom, ki ga ilustrira. Še večja težava pa je zastarelost zgledov, ki so pogosto vzeti iz leposlovja ter vsebujejo oblike in besede, ki niso nevtralne oziroma so mnogim nerazumljive (Dobrovoljc in Jakop 2011: 103). Sodobnejše in bolj tipične zglede je mogoče najti v jezikovnih koticah in drugih jezikovnosvetovalnih besedilih, ki uporabnikom tolmačijo pravopisna pravila (Logar in Popič 2015: 46).

3 Pogoste težave uporabnikov in njihova trenutna pravopisna obravnava

V nadaljevanju nanizane problematike odražajo težave, s katerimi se pri stavi vejice srečujejo uporabniki Jezikovne svetovalnice – ne gre torej za celovit pregled vseh težav, kot se kažejo v rabi oziroma kot so jih popisale empirične analize, omenjene v uvodu prispevka. Poglavje sledi vrstnemu redu členov v SP 2001, ne pogostnosti ali kompleksnosti posameznih težav. Zaradi lažjega prepoznavanja so teme uvedene s kratkim opisnim naslovom in tipičnim vprašanjem iz Jezikovne svetovalnice (JS), sledi(jo) člen(i) iz pravopisnih pravil (SP) in razprava.

3.1 Niz pridevnikov pred samostalnikom

JS: Zanima me, kako vemo, kdaj je med pridevniki na levi strani samostalnika potrebno pisati vejice? Prim. *dolgi, rjavi, kodrasti lasje* ali *dolgi rjavi kodrasti lasje*?

SP: § 298 1. Kadar levi pridevnik določa celo preostalo besedno zvezo, začenjajočo se s pridevnikom, za njim ne pišemo vejice: *dolgi kodrasti lasje, huda nalezljiva bolezen*.

³ Korošec (2003: 247) pri tem opozarja na »poimenovalne ohlapnosti, npr. glede slovničnega izrazja, kjer se zamenjujeta polstavke in polstavčni prilastek, ipd.«.

Dobrovoljce in Jakop (2011: 26) navajata, da je za zgornje pravilo »več kot polovica vprašanih študentk slovenistike ugotovila, da ga v pravopisnih pravilih ne najde /.../ oziroma ima ob svoji pravopisni nalogi (*Vedno zelena šopasta trajna trava s podzemno koreniko*) še vedno težave«. Že ob prvem tukaj izpostavljenem problemu se kažeta dve pomanjkljivosti, ki ju bo treba ob prenovi pravopisnih pravil odpraviti: prva je neustrezna notranja kategorizacija in organizacija poglavja o stavi vejice, ki niti strokovno podkovanemu uporabniku ne omogoča hitrega iskanja; druga pa je iz tega izvirajoča razpršenost tematik, ki skladenjsko gledano res niso nujno sorodne, so pa tesno povezane z vidika zamenjevanja, podobnosti ipd. v rabi. Pri nizu pridevnikov pred samostalnikom mora uporabnik na istem mestu dobiti razumljivo informacijo o tem, kaj pomeni vejica med pridevniki in kaj njena odsotnost. Vejica signalizira, da ima samostalniško jedro dva ali več med seboj priredno povezanih levih prilastkov, priredno razmerje pa je vedno mogoče ubesediti z ustreznim prirednim veznikom (*Poskrbeli bomo za suhe, krhke, občutljive lase = suhe in krhke in občutljive lase; Bil je na neki, najbrž dobrodelni prireditvi = Bil je na neki, (in sicer) najbrž dobrodelni prireditvi*). Odsotnost vejice pa pomeni podredno razmerje med deli levega prilastka (vsak pridevnik v nizu določa celotni del prilastka, ki mu sledi, npr. v *dolgi rjavi kodrasti lasje* je pridevnik *dolgi* nadrejen zvezi *rjavi kodrasti*, pridevnik *rjavi* pa pridevniku *kodrasti*). Razliko med razmerjema lahko ponazorimo tudi grafično: podredno *Ostali so [redki [v vojni preživeli]] posamezniki* proti prirednemu *Ostali so [razgledani], [zaupanja vredni] posamezniki*.

V aktualnih pravilih je v predhodnem členu (pri vezalnih in pojasnjevalnih nestavnih enakovrednih členih) sicer mogoče najti soroden in podoben primer kot v členu 298: *Bila je močna, bistra, oblastna ženska in Zbolel je za hudo, nalezljivo boleznijo* (tj. *za hudo, in sicer nalezljivo*), a sta zgleada pomešana med druge in ju uporabnik brez dodatnega usmerjanja in razlage težko poveže s tistima brez vejic.

3.2 Pristavek

JS: Imam vprašanje glede uporabe ločil pri navajanju dneva in datuma. Kako navajamo ločila v naslednjem primeru: *Sestanek bo v petek 2. septembra 2013 ob 17. uri v sejni sobi*. Uporabimo eno ali dve vejici: *Sestanek bo v petek, 2. septembra 2013, ob 17. uri v sejni sobi* oziroma *Sestanek bo v petek, 2. septembra 2013 ob 17. uri v sejni sobi*?

SP: § 299 2. Zveze kot v *nedeljo, 9. maja, (bo)* ... se redkeje pišejo tudi brez vejic, tj. v *nedeljo 9. maja (bo)*. Tip kot v *nedeljo ob 9. uri (bo)* ... se navadno piše brez vejic. Če prvi in drugi primer združimo, se navadno piše takole: *v nedeljo, 20. maja, ob 17. uri (bo)*.

Pri pravopisnih določilih, ki urejajo to vprašanje, je problematično dvoje. Prvič, za opustitev druge vejice nimamo skladenjske utemeljitve, pravopis pa morebitnih drugih razlogov ne navaja. Drugič, v členu 298 je zgornja zveza uvrščena med pojasnjevalne nestavčne enakovredne dele, že v Lengar Verovnik (2013: 164) pa je utemeljeno, da gre dejansko za pristavek (čeprav sta si pristavčnost in pojasnjevalnost v marsičem res podobni, glej n. d.). Za pristavke je namreč značilno, da z drugega

stališča poimenujejo isti denotat kot odnosnica, od katere so ločeni z vejico (vejica pa pristavek tudi zaključuje, kadar mu ne sledi katero drugo ločilo), npr.: *Danes, tri leta pozneje, spet iščemo odgovor na to vprašanje.*

Pravopis *pristavnih delov* nikjer ne opredeljuje, zanje pravi le, da imajo vejico na obeh straneh, in v členu 301 navaja zglede kot *Pri Prešernu, največjem slovenskem pesniku, so se učili vsi kasnejši pesniški rodovi in Največji dramatik vseh časov, Shakespeare, se je rodil v Stratfordu na Angleškem.* Kot izjemno težavna pa se kaže spodnja posebnost.

SP: § 303 Če je lastno ime določilo pred njim stoječe besedne zveze, ga od nje ločimo z vejico, kadar domnevamo, da zveza naslovniku tega imena ne napoveduje samoumevno: *Največji slovenski pesnik, France Prešeren, se je rodil v Vrbi,* sicer pa ne: *Največji slovenski pesnik France Prešeren se je rodil v Vrbi.*

Samoumevna (ne)napovedljivost, na katero se opira zgoraj navedeni člen, je »izrazita pragmatična, ne strukturalna prvina« (Korošec 2003: 248), zato v praksi pred uvedbo tega pravila (novega glede na prejšnje pravopise) ni bilo enotnosti, ni pa je prinesel niti SP 2001. Problematično je že navajanje istega zglede za dvoje zelo različnih pragmatičnih okoliščin. V Dobrovoljc in Jakop (2011: 105) je predlagan drugačen par, eden za nenapovedljiv lastnoimenski del, ki je zato v pristavku (*Začasni predsednik Somalije, Abdulahi Jusuf, je zatrdil, da bo njegova vlada storila vse, kar je v njeni moči*), in eden za napovedljiv lastnoimenski del, ki je zato v funkciji desnega prilastka (*Nemška kanclerka Angela Merkel je dejala, da bo okreplila nemško gospodarstvo*). V Lengar Verovnik (2013: 166) je opozorjeno, da niso zadrege nič manjše pri zemljepisnih in stvarnih lastnih imenih, npr. *Microsoftov najnovejši operacijski sistem(,) Windows 8(,) bodo drevi predstavili tudi pri nas.*

Sodobna pisna praksa kaže, da se pisci redko postavljajo v vlogo presojevalcev (ne)samoumevnosti napovedovanja lastnega imena in se ne glede na pragmatične okoliščine pogosteje odločajo za zapis lastnega imena kot desnega prilastka, torej brez vejic. Veliko težav namreč dodatno povzroča nikjer zapisano dejstvo, da je tehtanje med desnim prilastkom in pristavkom mogoče le v primerih, ko gre med občnoimenskim poimenovanjem in lastnim imenom za odnos istovetnosti. Problem lahko ilustriramo s spodnjim vprašanjem.

JS: Ali je v primeru *vodja tabora Rožle Krajnc* treba pred imenom *Rožle* pisati vejico (kot pristavek)? Če dam vejico, po pravopisu to pomeni, da naslovniku ime vodje tabora ni samoumevno. Vendar me bega pomenski vidik, saj potemtakem enačim vodjo tabora z Rožletom Krajncem. Jasno pa je, da ni vsak vodja tabora Rožle Krajnc. Ali ni v teh primerih bolje pisati brez vejice? Ne moremo zveze *Rožle Krajnc* razumeti kot ujemačni desni prilastek in pisati brez vejice?

V tem primeru gre za istovetnost, saj je *vodja tabora* en sam (*Rožle Kranjc*). Sporočevalec se torej lahko odloča med dvema možnostma (ki bi morali biti v pravopisnem določilu ponujeni kot alternativa, ne kot nujnost). Problematični –

z vidika prakse – so primeri, pri katerih pisci zaradi temeljnega nerazumevanja tega, kaj je pristavek, vejice postavljajo v zgledih, kjer pomensko – in torej tudi skladenjsko – niso mogoče. Takšen primer bi bil npr. **vodnica, Mojca Kekec*. Ker v tem primeru ne moremo govoriti o identificiranju istega denotata z dvema poimenovanjema (kar je funkcija pristavka), temveč le o pomenski zamejitvi denotata »vodnica« na »Mojco Kekec«, je skladenjsko možna samo zveza samostalniškega jedra in desnega prilastka.

3.3 Vrinjeni stavek

JS: Zanima me uporaba vejice v primeru, ko je podredni stavek za *in*, npr.: ... *kakšna je omejitev in (.) kot rečeno, kako sploh je ...* Ali je potrebno uporabiti vejico ali ne oziroma ali sta pravilna oba načina?

SP: § 314 Z vejico se ločijo tudi vrinjeni stavki: *Daleč, ne vem kje, se je oglasil žvižg. – Jure, ne bodi len, je pobral kost in jim namlatil rebra. – Prešeren je bil, kakor je splošno znano, po poklicu odvetnik. – Moj prijatelj, zakaj ga ne bi imel tudi jaz, ima novo hišo. – Cankar, to vemo, je živel dalj časa na Dunaju.*

§ 315 Nestavčno-stavčni enakovredni deli

Pozimi, vendar tudi kadar je mraz, kurimo. – Previdno, toda ne da bi se obotavljali, smo šli za njimi. – Pozimi in kadar je mraz, moramo zakuriti.

Korošec (1998: 280–299) opozarja, da je problematika, tradicionalno obravnavana kot vrinjeni stavek, preveč raznolika, da bi jo lahko obravnavali enovito. Na gradivu iz dnevnega časopisja za potrebe stilistike poročevalstva utemeljuje členitev, pri kateri vse zgradbe, ki jih jezikoslovno izročilo imenuje *vrinjeni stavek*, uvršča med *medstave*, znotraj teh pa nato govori o *izpostavah in pristavah*. Za pravopisno obravnavo zgradb, ki jih poleg vejic lahko zamejuje tudi dvodelni pomišljaj⁴ (Korošec se posveča zlasti temu) ali oklepaj, pa je ob opozorilu o relativni zamenljivosti ločil zelo pomembno avtorjevo razlikovanje med pravimi vrinjenimi stavčnimi ali nestavčnimi deli in med takimi deli povedi, pri katerih šele stava (sicer neobveznih) ločil ustvari vtis vrinjenosti.

Pri prvih, lahko bi jim rekli pravi vrinjeni stavčni in nestavčni deli (po Korošču vrinjeni stavki in vrivki), gre za »poseben postopek pri *konstruiranju* povedi ali celo širšega besedila, za *vrivanje*, pri katerem se organski postopek govorne verige prekinja z vrinjeno enoto, ki izhaja iz druge ravnine« (Korošec 1998: 280). Vsebinsko so vrinjeni stavčni in nestavčni deli zelo raznoliki: lahko gre za informacijo, ki je bralcu že znana in ga nanjo zgolj opominjamo; lahko gre za temo, o kateri bomo sicer

⁴ Aktualni pravopis v členu 348 določa, da v zapleteni povedi, v kateri je že več vejic, vrinjeni stavek ali več stavkov od drugega dela povedi raje ločimo s pomišljajem, npr.: *Dragi razdvojeni bralec, dopusti mi trditev, da nas je večina nejasne narave in da – ko se prebudimo – še nismo odločeni, v katero smer gremo.* To pa ne pomeni, da kadar je poved nezapletena, > dvodelnega pomišljaja ne smemo uporabiti.. Izbira ločil namreč ni povezana zgolj s skladnjo, temveč tudi (ali še bolj) s sporočanjским namenom: del povedi, ki ga želimo izraziteje poudariti, bo prej kot z vejico zaznamovan s pomišljaji; del, ki ga želimo označiti kot zgolj dodan, bo bržkone med oklepaji.

več povedali kasneje, a jo omenjamo že na tem mestu; lahko pa gre za informacijo z neke povsem druge ravni upovedovanja, ki besedilo na izbranem mestu vsebinsko razširja, dopolnjuje, npr.: *Pozimi, vendar tudi kadar je mraz, kurimo* (zglede je iz SP 2001, uvrščen je med nestavčno-stavčne enakovredne dele).

Če je pri prvem tipu vejica ali drugo ločilo skladenjsko nujna, pa bi lahko pri drugem tipu govorili o t. i. besedilni vejici, saj šele njena prisotnost (ali pa prisotnost drugih ločil) iz izbranega dela povedi naredi vrinjeni stavčni ali nestavčni del.⁵ Korošec takim besedilnim enotam, ki imajo poleg grafične označitve z ločili s pravimi vrinjenimi enotami »skupen edino še namen, da bi se ta enota poudarila, izpostavila iz okoliškega besedila« (n. d.: 103), pravi *izpostave*. V pravopisnih pravilih bi bilo treba poleg pojasnitve razlike med prvim in drugim tipom tradicionalnih vrinjenih stavkov (vprašanje izrazja puščamo na tem mestu odprto) v slogovnem napotku nujno opozoriti tudi, da takih vrinjenih delov ne ustvarjamo kar tako (največkrat z željo, da ne bi zgrešili kakšne vejice), temveč le takrat, ko imamo za to vsebinske ali pragmatične razloge. Zavedati se je namreč treba, da stava vejic spremeni vsebinsko podstavo povedi, npr.: *Ob koncu delovnega dne ali ko je potrebno, zaustavite računalnik*⁶ ni enako kot *Ob koncu delovnega dne, ali ko je potrebno, zaustavite računalnik* (informacija v vrinjenem odvisniku je dodana, torej nima enake teže kot tista, ki jo izraža stavčni člen pred njim; v prvem primeru sta informaciji enake teže).

Piscem povzročča težave tudi ločevanje vrinjenih nestavčnih delov od prirednih razmerij znotraj istega stavčnega člena. Tako razmerje (za razliko od vrinjenega dela) zaznamuje le ena vejica, in sicer na mestu, kjer se to razmerje vzpostavlja, npr.: *Običajno med, včasih pa že pred postopkom pridobimo ključne podatke*. Zamenjevanje z vrivanjem najbrž temelji bolj na stavčnofonetični realizaciji kot na skladenjskem ali pomenskem interpretiranju. Na mestu bi bilo opozorilo na tovrstne napake in tudi kratka razlaga. Načeloma velja, da lahko domnevno vrinjeni del izpustimo brez škode za pomen glavnega toka povedi. Če pa v zgornjem primeru sledimo stavčni fonetiki in za *postopkom* postavimo vejico, poved, ki bi nastala ob preizkusu z izpustom »vrinjenega« besedila, ne bi bila smiselna: **Običajno med pridobijo ključne podatke*.

⁵ Popolnoma enako je pri dostavku, saj gre pri nekaterih dostavkih za dejansko naknadno dodajanje skladenjskih enot, medtem ko druge naredi šele vejica, ki jih osamosvoji (tudi stavčnointonacijsko). SP 2001 tudi tukaj ne razlikuje med obema tipoma, saj v členu 340, točka b, zgolj našteva primere za dostavek, npr.: *Prinesi nam tudi kruha, črnega proti Prinesi mi sivi plašč, in rokavice*. Kritičen do obravnave dostavka v celoti je Korošec (2003: 263–265).

⁶ Stava vejice za priredno povezanima stavčnim členom in odvisnikom v SP 2001 ni posebej izpostavljena, v členu 315 (gl. zgoraj) je ob dveh primerih vrinjenih stavkov naveden zgolj zgled *Pozimi in kadar je mraz, moramo zakuriti*. Glede na težave v praksi, ki jih izpostavljajo tudi uporabniki Jezikovne svetovalnice, bi bilo treba to problematiko bolj razdelati oz. vsaj opozoriti, da ob zamenjanem vrstnem redu vejice ne postavimo (*Kadar je mraz in pozimi moramo zakuriti*).

3.4 Vejica ter sklop *in* + *podredni veznik*

Eno najzmotnejših prepričanj v zvezi s slovensko vejico je, da se nikoli ne pojavi pred veznikom *in*. Obstajajo skladijske okoliščine, v katerih se zgodi ravno to, npr. za vmesnim odvisnikom med dvema glavnima stavkoma: *Saj veš, kdo si, in rada bi se ti zahvalila.*⁷ Piscem pa poleg vejic, ki zaključujejo take skladijske enote, pogosto delajo težave tudi zaporedja veznika *in* ter odvisnika ali stavčnega prilastka⁸ (gledano linearno), čeprav gre za skladijsko povsem različne zadeve. Eno vprašanje na to temo je bilo navedeno že pri prejšnji točki; sledita še dve, ki se tičeta niza odvisnikov iste stopnje in t. i. vmesnega odvisnika.

JS: Zanima me ustreznost rabe vejice pred veznikom *in* v naslednjih primerih:

1. ... *temelji na predpostavki, da so velike strukture nestabilne in zato razpadejo na manjše.*

/.../

SP: § 304 Stavčni enakoredni deli. Ti so:

§ 305 – vezalni: /.../ (*In vedela sva,*) *kje kosi mladijo, kje drozgi, kod divji mož hodi, kje vile se skrivajo v gozdi.* – (*In spomnil sem se,*) *da je davno ni, da veter ji čez daljni grob šumi* /.../

Zadnja zgleda sta primera nizanja odvisnikov iste stopnje, ki so ločeni z vejico. Manjka pa primer niza odvisnikov, ki so povezani z *in*, oziroma niza, v katerem je pred zadnjim odvisnikom iste stopnje (ne glede na to, ali ga uvaja podredni veznik ali je ta iz stilnih razlogov opuščen, kot je v zgornjem vprašanju) namesto vejice *in* ali kateri drug priredni veznik. To mesto kot eno težavnejših navajajo Kosem in dr. (2012), že Korošec (2003: 255–56) pa ugotavlja, da pravila, ki ga je SP 1962 imel v poglavju »Vejica v podredju«, SP 2001 ne vsebuje niti nima zgleda zanj.

JS: Zanima me, ali v spodnjem primeru pišemo vejico pred veznikom *in*: *Stali so v tišini, in ko so zaslišali zvonec, so hitro stekli v razred.*

SP: § 328 2. Kadar prideta skupaj priredni in podredni veznik pred vmesnim odvisnikom, pišemo vejico samo pred prvim veznikom: *Pridem sam, in če bo le mogoče, pripeljem še koga.* – *Votlina je bila suha, in ker je ne doseže nobena sapica, tudi toplja.* /.../

Korošec (2003: 253–54) tip »votlina« (kot po najpogostejšem pravopisnem zgledu zanj (gl. zgoraj) imenuje problem vejice pred vezalnoprivednim *in*) podrobno predstavlja s pregledom njegove obravnave v preteklih slovenskih pravopisih in polemikah. Kritičen je do dikcije SP 2001, saj uporabniku ne razkriva bistva stave te vejice: zapišemo jo pri zvezah neodvisnega stavka in podredja, sestavljenega iz odvisnika in glavnega stavka – vendar samo v tem zaporedju. Samostojnost prvega

⁷ Vejice, ki zaključujejo neko skladijsko zgradbo, v praksi veliko pogosteje umanjajo kot tiste, ki jo uvajajo. Korošec (2003: 251 in dalje) predlaga uvedbo koncepta t. i. levosmernih in desnosmernih vejic, s katerim bi odpravili nejasnosti tipa »vejica pred«, »vejica na obeh straneh« > ipd.; za njim ga že uporabljajo nekateri drugi avtorji (npr. Popič in Fišer 2018).

⁸ Na razliko med odvisnikom in stavčnim prilastkom opozarja Korošec (2003: 254, 255).

stavka – in mesto stave vejice – je mogoče dokazati tudi s tem, da lahko namesto vejice uporabimo piko, npr.: *Stali so v tišini, in ko so zaslišali zvonec, so hitro stekli v razred.* > *Stali so v tišini. In ko so zaslišali zvonec, so hitro stekli v razred.* Takšna pretvorba je sicer stilno zaznamovana in je ne moremo poljubno uporabljati, dobrodošla pa je kot didaktični pripomoček.

3.5 Stopnjevalno razmerje s *pa tudi*, *kot/kakor tudi*

JS: Veznik *pa* je pogovoren. Ali se ga preganja tudi v zvezah »*pa tudi*« in je bolje »*in tudi*«. Ali se v spodnjih stavkih glede vejice lahko odločim:

Način ogrevanja je odvisen od temperature, pa tudi od velikosti aparature in razpoložljivosti različnih grelnih naprav. /.../

SP: § 316 Posebnosti

Vejice med skladijsko enakovrednimi deli ne pišemo:

1. pred nekaterimi prirednimi vezniki /.../:

/.../ b) stopnjevalni: *Nisem ne tat ne ubijalec.* – *Društvo se je ohranilo do današnjega dne pa tudi njegova pravila še veljajo.*

Korošec (2003: 259) piše, da je treba dvobesedni veznik *pa tudi* uporabljati kot **patudi*, torej povezovanje prvega dela veznika (*pa*) s samostojnim pogovornim vezalnim veznikom *pa* (in njegovo zamenjevanje z *in*) ni utemeljeno. Skladijsko gledano, *pa tudi* zaznamuje stopnjevalnost, ki je v SP 2001 > pri poglavju »Nestavčni enakovredni deli« v vseh primerih ustrezno zaznamovana z vejico: *Ne le ti, tudi tvoj brat naj pride.* – *Bil je talentiran, celo genialen učenec.* – *To ni bilo samo grdo, ampak tudi nepošteno.* Zgoraj navedena posebnost v členu 316 torej predstavlja nelogično motnjo, ki tudi piscem povzroča težave.

Pomanjkljivo je popisana tudi vejica v stopnjevalnih zvezah *tako – kot/kakor (tudi)* in (*tako*) – *kot/kakor tudi*.

JS: Zanima me, kakšno je pravilo glede vejice pri zvezi *tako kot tudi* v naslednjih primerih in ali so v teh primerih vejice pravilno postavljene: *V zadnjih tridesetih letih je prav varstvo okolja doživelo znaten razvoj tako v mednarodnem, kot posredno v nacionalnem kontekstu. /.../*

SP 2001 ponuja le en zgled v členu 330 (gl. pri naslednji temi), kjer skupaj obravnava primerjalne *kot, kakor* in *ko* ter zvezo *tako – kakor*: *Bil je tako evropski kakor svetovni prvak.* Uporabnik bi nujno potreboval še vsaj dve informaciji. Prvič, drugemu delu veznika je lahko pridružen členek *tudi* (*kot/kakor tudi*). Drugič, če nas v takem primeru na stopnjevanje v besedilu predhodno opozori *tako*, vejice pred drugim delom veznika (*kot/kakor tudi*) ne zapišemo; kadar signala za stopnjevanje ni, pa pred *kot/kakor tudi* vejico moramo zapisati (vejica torej zaznamuje stopnjevanje, enako kot pred veznikom *pa tudi*): *Bil je tako evropski kakor tudi svetovni prvak, vendar Bil je evropski, kakor tudi svetovni prvak.*

3.6 Večbesedni vezniki

JS: Žal še vedno ne razumem čisto, kdaj gre za večbesedni veznik. Zanima me, ali je vejica v naslednjem primeru:

S tem, ko učitelj razred razdeli na skupine in didaktično igro organizira kot nekakšno tekmovanje, omogoča učencem lažje učenje in zapomnitev.

JS: Zanima me, ali v primeru *šele ko bo odšel, bo srečen*, pred *ko* postavimo vejico ali ne. Enako me zanima za primer *zdaj ko sta se poročila, je bilo vse drugače*. Je pravilno *zdaj, ko sta se poročila* ali *zdaj ko sta se poročila*. Po logiki bi rekel, da je pred *ko* vejica, a v tem primeru nisem čisto prepričan.

SP: § 329 3. Vejice ne pišemo med deli večbesednega veznika: *Namesto da bi se učil, je lenaril. – Lenaril je, namesto da bi se učil. – Že ko sem ga prvič videl, sem ga spregledal. – Kljub temu da je bil bolan, je šel na delo. – To smo odločili, češ da je že čas. – Medtem ko ste spali, je bilo hudo neurje. – Rad ga imam, zato ker je tako miren. – Zelo zgodaj sem se odpravil na pot, zato da mi ne bi bilo treba hoditi v vročini. – Prej ko mine let in dan, od ljubce pride list poslan.* Taki vezniški izrazi so še: *tako da, toliko da, potem ko, vtem ko, še ko, brž ko, šele ko, s tem da, posebno ko, zlasti če ...* V nekaterih primerih razmerje med nadrednim in odvisnim stavkom lahko izrazimo tako, da prvi del prvotno večbesednega veznika prenesemo v nadredni stavek, za njim pa seveda pišemo vejico: *Utihnil je zato, ker je bil mrtev. – Rada ga imam zato, ker je tako miren. – Zeblo ga je tako, da se je ves tresel.*

Sodeč po vprašanjih v Jezikovni svetovalnici, je stava vejice pred oziroma med nizi vezniških besed ena od problematik, s katerimi imajo pisci največ težav. Delno je to mogoče pripisati veliki raznolikosti tega, kar SP 2001 enovito obravnava kot večbesedne veznike,⁹ delno pa dejstvu, da je odločitev o stavi vejice pri nekaterih vezniških nizih lahko pomenska. Za nize, katerih prva sestavina je predložna zveza, Kocjan Barle (2015: 64) na primer piše, da o tem, ali jih imamo »za večbesedni veznik ali kazalnik in *ko-/ker-/da*-stavek, odloča pomen; temu se prilagajata stavčna zgradba, odvisna tudi od sobesedila /.../, in premor v govoru«. Kadar namreč za kazalnikom (*to, s tem*) oziroma pred *ko-/ker-/da*-stavkom zapišemo vejico, to v govoru pomeni poudarek na zaimku in kratek premor na mestu, ki ga zaznamuje vejica. Če vejice ni, tudi premora ne naredimo, predložna zveza in veznik pa opravljata enovito vezniško vlogo (govorimo torej o pravem večbesednem vezniku), pomensko težišče in z njim poudarek pa se prestavita na jedrno prvino v odvisnem stavku.

Podobno opozorilo bi bilo na mestu pri zadnji posebnosti v 3. točki člena 329, saj tudi pri zaporedju prislovnega zaimka in veznika (npr. *zdaj ko, zato ker, tako da*) na meji med glavnim in odvisnim stavkom o tem, ali je vejica pred njima – in gre torej za večbesedni veznik – ali med njima, (so)odloča pomen. Določitev meje med glavnim in odvisnim stavkom v takih primerih namreč ni samo skladijsko

⁹ Kocjan Barle (2015: 56) opozarja, da je treba razlikovati med večbesednimi enodelnimi vezniki (npr. *medtem ko, zato ker, tudi če*), večbesednimi dvodelnimi vezniki (npr. *več ko ... več, bolj ko ... bolj*), t. i. kopičenjem veznikov (npr. *da kdor, da potem ko*) ter »zvezo prirednega veznika *in* + podrednega veznika (ta uvaja odvisnik), ki sledita nadrednemu/glavnemu stavku, odvisniku pa potem sledi še en nadredni/glavni stavek«.

vprašanje, ampak je v prvi vrsti stvar besedila. V primeru *Zeblo ga je(,) tako(,) da se je ves tresel* nam lahko le sporočanski namen pomaga pri odločanju o tem, ali je prislovni zaimek *tako* vsebinsko ključni del glavnega stavka (in je zato v govoru tudi poudarjen) ali pa je v odvisnem stavku del večbesednega veznika. V prvem primeru je vsebinski poudarek na *načinu* (zaimkovni prislov napoveduje posledično skladijsko razmerje, kot je nato izraženo z odvisnim stavkom), v drugem primeru pa na *dejstvu*, da je do tresenja sploh prišlo (prislovni zaimek je v tem primeru del večbesednega veznika na začetku odvisnika).

3.7 Dogovorne vejice¹⁰

JS: Na platnicah diplomskih nalog najdemo ali zapis *Ljubljana 2010* ali *Ljubljana, 2010*. Kaj je pravilno (z vejico ali brez) in zakaj?

Vprašanja, kot je zgornje, kažejo na položaje, v katerih se vejica ne pojavlja kot obvezno skladijsko ločilo, temveč bolj kot sestavina dogovorjene forme. Uporabniki pogosto sprašujejo tudi po stavi vejice – in drugih ločil – pri različnih tipih alinejnega naštevanja, pri pozdravilih ob koncu dopisov in pri sestavnih delih podpisa v njih, pri bibliografskih enotah ipd., saj SP 2001 ne prinaša dovolj izčrpnih določil glede vsega tega (ali pa jih sploh ne vsebuje oziroma so neaktualna, kot npr. pri oblikovanju bibliografskih zapisov). Dobrovoljc in Jakop (2011: 103) pišeta, da so vse te nove zadrege predvsem »posledica tehnološkega napredka, ki je zaradi preskoka rokopisne faze nastajanja besedila posamezniku omogočil hitrejšo pot v postopku priprave besedila za tisk. To odraža potrebo po jasnejših pravopisnih določilih o stičnosti ločil nasploh, o načinih navajanja opomb in virov ter literature v strokovnih besedilih, o rabi posebnih znakov v besedilu in podobno«. Težave uporabnikov pri teh besedilnih formah še zdaleč ne zadevajo le vejice, temveč tudi druga ločila in njihovo stičnost, poleg tega pa še razporeditev delov besedila na strani (npr. pri dopisih, alinejnem naštevanju). Pri prenovi pravopisnih pravil bi bilo zato smiselno razmišljati o skupnem poglavju, kjer bi bila obravnavana stava in stičnost vseh ločil v takih primerih, poleg tega pa bi lahko ustrezno rabo ponazorili tudi v besedilnih primerih, ki bi bili priloga novega priročnika.

4 Sklep

Nabor problemov pri stavi vejice iz zadreg uporabnikov Jezikovne svetovalnice Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša pri ZRC SAZU seveda ni pokazal vseh težavnih mest, ki so jih ugotovile empirične raziskave korpusnega gradiva in anketne poizvedbe, navedene v uvodu. Zagotovo bo treba v prvi fazi prenove

¹⁰ Izraz *dogovorne vejice* tukaj ni uporabljen kot termin, temveč zgolj kot oznaka za skupino raznorodnih rab vejice, kot so opisane v nadaljevanju. Oblikovan je bil na podlagi sklepne ugotovitve v odgovoru dr. Petra Weissa v Jezikovni svetovalnici na temo »Vejica med imenom kraja in letnico« glede (ne)stave vejice med imenom kraja in letnico v bibliografskih zapisih: »Oba načina sta dogovorna« (podčrtala avtorica).

pravopisnega poglavja o stavi vejice preveriti tudi, kako je z ubeseditvijo pravil v problematičnih primerih, ki jih kot pogoste navajajo te raziskave: npr. za postavljanje vejice v priredjih ter na meji med glavnim in odvisnim stavkom, pred veznikom *kot*, pri neustrezni stavčnoočlenski stavi vejice (kot taka je v Logar in Popič (2015: 47) pojmovana »vejica, ki loči stavčne člene od preostalega dela povedi in je predvsem prozodična¹¹ ter značilna za angleščino, francoščino ipd.«).

Zagotovo pa je že ta kratki pregled pokazal, da bo treba k prenovi pristopiti zlasti z mislijo na uporabnika in njegove težave. Nekaj jih zagotovo izhaja iz trenutne strukture poglavja o stavi vejice. To bi moralo biti organizirano bolj tematsko, po ključnih in/ali medsebojno povezanih problemih. Trenutna notranja kategorizacija in organizacija poglavja o stavi vejice niti strokovno podkovanemu uporabniku ne omogoča hitrega iskanja. Stroga skladska logika namreč pomeni razpršenost tematik, ki skladsko gledano res niso nujno sorodne, so pa – kot kaže zgornja analiza – tesno povezane z vidika zamenjevanja, podobnosti ipd. v rabi. Nagibanje bolj v slovnično kot (pravo)pisno smer pri oblikovanju poglavja je privedlo tudi do tega, da so nekatere problematike – denimo t. i. vrinjeni stavek – obravnavane preveč enovito glede na izkazano raznolikost v rabi. Pomanjkanje celovitejšega pregleda nad problematiko vejice v pisni praksi in umanjkanje obravnave nekaterih perečih vejicnih problemov je seveda mogoče pripisati tudi predkorpusnemu pristopu k pripravi aktualnega priročnika. Danes je ta del priprave na oblikovanje prenovljenega poglavja o stavi vejice (tj. priprava nabora problematik in dobrih ponazoritvenih zgledov zanje) nemara še najlažje opraviti; veliko težja naloga je oblikovanje strukture poglavja in predvsem prilagajanje (dikcije) pravila ugotovljenemu stanju oziroma oblikovanje novega pravila. Člani Pravopisne komisije so se na načelni ravni že vnaprej odločili za možnost treh različnih tipov ubeseditve v celotnem priročniku (Dobrovoljc in Lengar Verovnik 2015: 166–167): *splošno pravilo* je izhodiščno in je tudi normativno obvezujoče; *posebnost* vsebuje izjeme in odstopanja od splošnega pravila; *slogovni napotek* vsebuje posebnosti, pri katerih je upoštevanje bodisi prepuščeno odločitvi uporabnika ali je kako drugače pogojeno (npr. stilistično). Za vejico (in morda še katero drugo poglavje) bi bilo to zadnjo kategorijo dobro razširiti tudi na opozarjanje na neustrezno (ne)rabo vejic oziroma razmisliti o kakšni drugi možnosti opozarjanja na pogoste napake. Vse zgoraj nakazane spremembe bodo najbrž pomenile tudi odmik od trenutne, izrazito na skladno oprte terminologije, ki za uporabnika pravopisa ni dovolj povedna. Nekaj izrazja smo predstavili že v tem prispevku (npr. Koroščeve termine *besedilna vejica*, *stavčni* in *polstavčni prilastek*, *levo-* in *desnosmerna vejica* ter *vrivek* in *vrinjeni stavek* proti drugemu predlaganemu paru *nestavčni* in *stavčni vrinjeni del*), vendar pa bo lahko šele temeljito preiščljanje o dejanskem konceptualnem okviru prenovljenega poglavja o stavi vejice privedlo tudi do primernih terminoloških rešitev.

¹¹ Na to temo gl. Marko in Osrajnik (2015): avtorici preverjata, v kolikšni meri govorniki slovenščine upoštevajo stavčno fonetiko pri stavi vejice za uvajalnimi prislovnimi zvezami tipa *Po uspešno prestani preizkušnji dobijo udeleženci potrdilo*.

Viri

Jezikovna svetovalnica Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša pri ZRC SAZU: <<https://svetovalnica.zrc-sazu.si/#v>>. (Dostop 24. 7. 2017.)

Sklep o ustanovitvi Pravopisne komisije pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti: <<http://pravopisna-komisija.sazu.si/Portals/21/dokumenti/Sklep%20o%20imenovanju%20PK.pdf>>. (Dostop 24. 7. 2017.)

Slovenski pravopis: <http://www.fran.si/134/slovenski-pravopis/datoteke/Pravopis_Pravila.pdf>. (Dostop 24. 7. 2017.)

Literatura

Dobrovoljc, Helena, in Jakop, Nataša, 2011: *Sodobni pravopisni priročnik med normo in predpisom*. Ljubljana: Založba ZRC.

Dobrovoljc, Helena, in Lengar Verovnik, Tina, 2015: *Slovar pravopisnih težav kot sopotnik pravopisnih pravil in pomenskorazlagalnega slovarja*. Smolej, Mojca (ur.): *Slovnica in slovar – aktualni jezikovni opis. 34. seminar Obdobja: zbornik predavanj, 1. zvezek*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 163–171.

Holozan, Peter, 2015: Možnosti uporabe jezikovnih tehnologij za določanje težav pri rabi vejice. Dobrovoljc, Helena, in Lengar Verovnik, Tina (ur.): *Pravopisna razpotja: razprave o pravopisnih vprašanjih*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 77–92.

Kocjan Barle, Marta, 2015: Večbesedni enodelni vezniki v pravopisu in rabi. Dobrovoljc, Helena, in Lengar Verovnik, Tina (ur.): *Pravopisna razpotja: razprave o pravopisnih vprašanjih*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 55–76.

Korošec, Tomo, 1998: *Stilistika slovenskega poročevalstva*. Ljubljana: Kmečki glas. 280–299.

Korošec, Tomo, 2003: K pravilom za skladijsko vejico v Slovenskem pravopisu 2001. *Slavistična revija* 51/2. 247–266.

Kosem, Iztok, in dr., 2012: *Analiza jezikovnih težav učencev: korpusni pristop*. Ljubljana: Trojina, zavod za uporabno slovenistiko.

Lengar Verovnik, Tina, 2012: Pravopisna obravnava pristavčnosti. Dobrovoljc, Helena, in Jakop, Nataša (ur.): *Pravopisna stikanja: razprave o pravopisnih vprašanjih*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 164–167.

Logar, Nataša, in Popič, Damjan, 2015: Vejica: rezultati anketne raziskave med dijaki in študenti. *Jezikoslovni zapiski* 21/2. 45–59.

Marko, Dafne, in Osrajnik, Eneja, 2015: Slovenska vejica in stavčna fonetika – zakaj ne? Smolej, Mojca (ur.): *Slovnica in slovar - aktualni jezikovni opis. 34. seminar Obdobja: zbornik predavanj, 2. zvezek*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 493–501.

Popič, Damjan, in dr., 2016: Raba vejice v uporabniških spletnih vsebinah. Erjavec, Tomaž, in Fišer, Darja (ur.): *Zbornik konference Jezikovne tehnologije in digitalna humanistika*, 29. september–1. oktober 2016, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani. <http://www.sdjt.si/wp-content/uploads/2016/09/JTDH-2016_Popic-et-al_Raba-vejice-v-uporabniskih-spletnih-vsebinah.pdf>. (Dostop 24. 7. 2017.)

Popič, Damjan, in Fišer, Darja. 2015. Vejica je mrtva, živelaj vejica. Smolej, Mojca (ur.): *Slovnica in slovar - aktualni jezikovni opis. 34. seminar Obdobja: zbornik predavanj, 2. zvezek*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 609–618.

Popič, Damjan, in Fišer, Darja. 2018. (Ne)normativnost računalniško posredovane komunikacije v slovenščini: merilo vejice. Fišer, Darja (ur.): *Viri, orodja in metode za analizo spletne slovenščine*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 140–159.

Popič, Damjan, in Logar, Nataša, 2015: Med dvema ognjema: kje stoji vejica v slovenskih gimnazijah?. Smolej, Mojca (ur.): *Slovnica in slovar - aktualni jezikovni opis. 34. seminar Obdobja: zbornik predavanj, 2. zvezek*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 619–627.